

Praworządność 2021: sprawozdanie UE przedstawia pozytywne zmiany w państwach członkowskich, ale wskazuje również poważne problemy

Bruksela, 20 lipca 2021 r.

Komisja Europejska opublikowała dzisiaj drugie sprawozdanie na temat praworządności w UE. Obejmuje ono [komunikat](#) dotyczący sytuacji w całej Unii oraz szczegółowe [rozdziały krajowe](#) poświęcone poszczególnym państwom członkowskim. Sprawozdanie z 2021 r. zawiera analizę zmian, jakie zaszły od ubiegłego września, a także pogłębioną ocenę problemów stwierdzonych w poprzednim raporcie, z uwzględnieniem skutków pandemii COVID-19. Ogółem odnotowano wiele pozytywnych zmian w państwach członkowskich, w tym także w kwestiach, które w 2020 r. uznano za problematyczne. Utrzymują się jednak zjawiska budzące niepokój i w niektórych państwach członkowskich problemy te pogłębiły się, na przykład jeśli chodzi o niezależność sądownictwa i sytuację mediów. W sprawozdaniu podkreślono także dużą odporność krajowych systemów podczas pandemii COVID-19. Pandemia pokazała, jak ważna jest zdolność do utrzymania mechanizmów kontroli i równowagi, utrzymujących rządy prawa.

Wiceprzewodnicząca ds. wartości i przejrzystości Věra **Jourová** powiedziała z tej okazji: *Sprawozdanie na temat praworządności jest przydatnym instrumentem zapobiegawczym, stymulującym konieczną debatę między państwami członkowskimi i innymi podmiotami. Drugie wydanie tego raportu pokazuje, że państwa członkowskie mogą czynić postępy w kwestiach praworządności. Postępy te są jednak nierówne i sytuacja w kilku państwach członkowskich budzi poważny niepokój, zwłaszcza jeśli chodzi o niezależność sądownictwa. Ponadto, w ostatnich miesiącach doszło do morderstwa dwóch dziennikarzy – tego nie można zaakceptować. W sprawozdaniu apelujemy o zdecydowane działania w celu zwiększenia wolności i pluralizmu mediów. Oczekujemy, że wnioski ze sprawozdania z 2021 r. posłużą za podstawę dyskusji między państwami członkowskimi w ich wysiłkach na rzecz wzmocnienia rządów prawa.*

Komisarz do spraw wymiaru sprawiedliwości Didier **Reynders** dodał: *Przez ostatni rok sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r. zachęciło szereg państw członkowskich do pozytywnych reform związanych z praworządnością. Rada Unii Europejskiej wykorzystała je ponadto do unowocześnienia swojego dialogu na temat praworządności, obejmującego regularne debaty dotyczące poszczególnych państw. Ja także omawiałem to sprawozdanie w 20 parlamentach narodowych. W tym roku pogłębiliśmy naszą ocenę, którą wzbogaciły jeszcze intensywniejsze działania informacyjne niż w zeszłym roku. Sprawozdanie na temat praworządności może nam pomóc w prowadzeniu prawdziwego dialogu – jako Unia, ramię w ramię, w duchu szczerości i otwartości. Prezentowane sprawozdanie z 2021 r., w oparciu o ubiegłoroczne wydanie, ułatwi ten proces.*

Kluczowe ustalenia na temat praworządności w państwach członkowskich

Sprawozdanie z 2021 r. opiera się na metodyce i zakresie poprzedniego wydania i skupia się na czterech najważniejszych elementach: systemy wymiaru sprawiedliwości, ramy walki z korupcją, pluralizm mediów i wolność mediów, a także inne kwestie instytucjonalne związane z mechanizmami kontroli i równowagi.

1. Systemy wymiaru sprawiedliwości

Prawie wszystkie państwa członkowskie realizują reformy związane z systemami wymiaru sprawiedliwości, ale ich zakres, forma i postępy są bardzo zróżnicowane. W niektórych państwach podjęto lub podejmuje się działania mające wzmocnić niezależność sądownictwa w drodze reform dotyczących na przykład rad sądownictwa, powoływania sędziów oraz niezależności i autonomii prokuratury. W kilku państwach członkowskich jednak kontynuowane są reformy, które ograniczają mechanizmy zabezpieczające niezależność sądownictwa, co budzi niepokój lub pogłębia wcześniejsze obawy związane z coraz większym wpływem władzy wykonawczej i ustawodawczej na funkcjonowanie systemu wymiaru sprawiedliwości. W niektórych państwach ataki polityczne i powtarzające się próby podważenia autorytetu sędziów lub instytucji sądowych dodatkowo osłabiają niezależność sądownictwa. Od czasu przyjęcia sprawozdania z 2020 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej potwierdził znaczenie skutecznej ochrony sądowej dla utrzymania praworządności. Ponadto, pandemia COVID-19 zwróciła uwagę na potencjał cyfryzacji i rzuciła nowe światło na pilną potrzebę

modernizacji systemu wymiaru sprawiedliwości.

2. Ramy antykorupcyjne

W skali światowej Unia nadal jest w czołówce pod względem przeciwdziałania korupcji: 10 państw członkowskich UE znajduje się w grupie 20 krajów postrzeganych jako najmniej skorumpowane. W kilku państwach członkowskich obecnie trwają prace nad przyjęciem lub nowelizacją krajowych strategii antykorupcyjnych lub planów działania w tej dziedzinie. Wiele państw wprowadziło środki w celu wzmocnienia ram uczciwości i zapobiegania korupcji, w tym przepisy dotyczące konfliktu interesów, przejrzystości działalności lobbingowej i efektu „drzwi obrotowych”. Utrzymują się jednak problemy, zwłaszcza dotyczące dochodzenia i ścigania przestępstw oraz stosowania kar za korupcję w niektórych państwach członkowskich. W różnych państwach członkowskich wciąż dochodzi do poważnych lub bardzo złożonych przypadków korupcji. W niektórych państwach zasoby przeznaczone na walkę z korupcją nie są wystarczające, w innych natomiast utrzymują się obawy związane ze skutecznością dochodzeń, ścigania i orzekania w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu. Pandemia COVID-19 na ogół spowolniła tempo reform i opóźniła wydawanie decyzji w sprawach o korupcję w niektórych państwach członkowskich.

3. Wolność i pluralizm mediów

W czasie pandemii COVID-19 dziennikarze i pracownicy mediów w Europie znaleźli się pod szczególną presją. Mając na uwadze najwyższą jak dotychczas liczbę alertów dotyczących bezpieczeństwa dziennikarzy oraz ostatnie tragiczne wydarzenia, istnieje potrzeba zajęcia się tą kwestią w całej UE. Monitor pluralizmu mediów z 2021 r. – który stanowi podstawowe źródło informacji dla sprawozdania na temat praworządności – wskazuje na ogólnie pogarszającą się sytuację dziennikarzy w szeregu państw członkowskich. Nie wszystkie organy regulacyjne mediów są wolne od wpływów politycznych i istnieje duże ryzyko ingerencji politycznej w funkcjonowanie mediów w kilku państwach członkowskich. Podczas pandemii COVID-19 media informacyjne odegrały zasadniczą rolę w dostarczaniu ludziom aktualnych informacji, pomimo serii ograniczeń, które utrudniły pracę dziennikarzy. Pandemia spowodowała też poważne problemy gospodarcze dla sektora mediów, co skłoniło niektóre państwa członkowskie do uruchomienia programów wsparcia dla mediów informacyjnych. Takie wsparcie musi być realizowane w sposób przejrzysty i sprawiedliwy.

4. Instytucjonalne mechanizmy kontroli i równowagi

Od ubiegłego roku niektóre państwa członkowskie kontynuują reformy konstytucyjne w celu wzmocnienia kontroli i zabezpieczeń. W kilku państwach w ostatnim czasie wprowadzono środki mające zwiększyć przejrzystość stanowienia prawa i poprawić uczestnictwo obywateli. Ogółem, mechanizmy kontroli i równowagi, w tym parlamenty, sądy, rzecznicy praw obywatelskich i inne niezależne organy odegrały zasadniczą rolę podczas pandemii COVID-19 będącej swoistym testem warunków skrajnych dla państwa prawa. Jednocześnie jednak obserwuje się problemy w procesie legislacyjnym, takie jak nagłe zmiany czy przyspieszony tryb prejudycjalny, oraz wyzwania dla systemu kontroli konstytucyjności. W większości państw członkowskich społeczeństwo obywatelskie na ogół działa w sprzyjających warunkach, ale w niektórych państwach nadal zmaga się z poważnymi trudnościami, od zamierzonych gróźb ze strony władz i niewystarczającej ochrony przez fizycznymi lub słownymi atakami po nieodpowiedni poziom ochrony praw podstawowych gwarantujących ich działalność. Sytuację tę niekiedy pogorszyła pandemia COVID-19. Kilka wydarzeń w ostatnim czasie wzbudziło obawy co do poszanowania zasady pierwszeństwa prawa UE, która jest niezbędna do funkcjonowania porządku prawnego Unii i zapewnienia równości państw członkowskich UE.

Dalsze działania

Przyjęcie sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. otwiera nowy cykl dialogu i monitorowania. Komisja zachęca Radę i Parlament Europejski do organizowania debat – ogólnych i poświęconych poszczególnym państwom – na podstawie tego sprawozdania oraz wzywa parlamenty narodowe i inne kluczowe podmioty do kontynuowania intensywnych debat krajowych. Komisja zwraca się do państw członkowskich, aby skutecznie zajęły się problemami wskazanymi w sprawozdaniu, i deklaruje gotowość pomocy w tych wysiłkach.

Kontekst

Roczne sprawozdanie na temat praworządności jest efektem ścisłego dialogu z organami krajowymi i zainteresowanymi stronami i poddaje analizie te same zagadnienia we wszystkich państwach członkowskich w sposób obiektywny i bezstronny. Ocena jakościowa przeprowadzona przez Komisję koncentruje się na istotnych zmianach, które zaszły od przyjęcia pierwszego rocznego sprawozdania na temat praworządności, i zapewnia spójne podejście przez zastosowanie tej samej metodyki do wszystkich państw członkowskich, przy jednoczesnym zachowaniu współmierności do rozwoju

sytuacji. Zakres i metodyka wydania z 2021 r. nie zmieniły się w stosunku do [pierwszego rocznego sprawozdania na temat praworządności](#), przyjętego we wrześniu 2020 r.

Sprawozdanie to stanowi najważniejszy element mechanizmu praworządności, który jest rocznym cyklem mającym wspierać praworządność i zapobiegać pojawianiu się lub eskalacji problemów. Celem jest poprawa zrozumienia i zwiększenie świadomości problemów i rozwoju sytuacji, a także identyfikowanie wyzwań w zakresie praworządności oraz pomoc państwom członkowskim w znalezieniu rozwiązań przy współpracy i wsparciu ze strony Komisji i innych państw członkowskich. Umożliwia też państwom członkowskim wymianę najlepszych praktyk, dyskusję i wzajemne uczenie się.

Mechanizm ma charakter zapobiegawczy. Jest on odrębny od innych elementów unijnego zestawu instrumentów na rzecz praworządności i uzupełnia, lecz nie zastępuje procedur przewidzianych w Traktatach umożliwiających UE reagowanie na poważniejsze kwestie związane z praworządnością w państwach członkowskich. Procedury te obejmują postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego oraz postępowanie dotyczące ochrony podstawowych wartości Unii na podstawie art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej.

Mechanizm praworządności jest też ściśle powiązany z polityką UE na rzecz ożywienia gospodarczego w zakresie: silnych systemów wymiaru sprawiedliwości, solidnych ram antykorupcyjnych, jasnego i spójnego systemu stanowienia prawa, ochrony interesów finansowych UE oraz zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Stanowi on istotny czynnik sprzyjający działaniom w ramach instrumentów UE wspierających reformy strukturalne w państwach członkowskich.

Więcej informacji

Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r. – [Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej](#)

Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r. – [rozdziały dotyczące poszczególnych państw](#)

Europejski mechanizm praworządności – [zestawienie informacji](#)

Unijny zestaw instrumentów na rzecz praworządności – [zestawienie informacji](#)

[Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r. – pytania i odpowiedzi](#)

IP/21/3761

Kontakty z mediami:

[Christian WIGAND](#) (+32 2 296 22 53)

[Katarzyna KOLANKO](#) (+ 32 2 296 34 44)

[Jördis FERROLI](#) (+32 2 299 27 29)

Zapytania od obywateli: Serwis [Europe Direct](#) – tel. [[00 800 67 89 10 11](#)] lub [e-mail](#)

Related media

 [The statuette of Themis, goddess of divine justice](#)